

κα τοῦτο εἰς ἑμαυτόν· ἄλλος ὁμοίος μου δὲν μοι ἔδωκεν αὐτό· χάρισμα τῆς ὕλης δὲν δύναται νὰ ᾖ· διότι ἡ ὕλη δὲν σκέπτεται· δὲν μένει λοιπὸν ἄλλο νὰ συμπεράνω, εἰμὴ ὅτι ἔλαβον τὸ σκεπτικὸν τοῦτο ὄν παρ' ἄλλου ὄντος, ἀνωτέρου καὶ ἐμοῦ, καὶ τοῦ πατρός μου, καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίων μου, καὶ πάντων τῶν ἄλλων ὀλικῶν ὄντων. Τοῦτο λοιπὸν τὸ ὄν, τὸ ἀνώτατον πάντων, εἶναι ὁ Θεός, ὅς τις ἀναγκάσιως πρέπει νὰ ὑπῆρχεν αἰωνίως, διότι ἄλλο ὄν ἀνώτερον αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ ὑπάρχη. Οὕτω λοιπὸν ἐκ τῆς γνώσεως τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν, ἣν πάντες συναισθανόμεθα, ἀναβαίνομεν εἰς τὴν γνῶσιν τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ, ἐξ οὗ καὶ ἡμεῖς καὶ πάντα τὰ ἄλλα ὄντα ἐλάβομεν τὴν ὑπαρξιν.

Β'. Ἡ ὑπαρξις τοῦ Θεοῦ ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῆς ἐνώσεως τῆς ψυχῆς μετὰ τοῦ σώματος. Ἡ ἐνωσις αὕτη εἶναι ἀκατανόητος εἰς τὸ πνεῦμα ἡμῶν· δὲν δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν πῶς δύο ὄντα τόσον διάφορα κατ' οὐσίαν, εὐρίσκονται ὁμοῦ ἠνωμένα· συναισθανόμεθα ὅμως αὐτὰ διακρίνομεν τί ἀνήκει εἰς τὸ ἓν, καὶ εἰς τὸ ἄλλο. Αἱ δυνάμεις καὶ αἱ ἐνέργειαι τούτων μαρτυροῦσι καὶ τὴν διαφορὰν τῆς οὐσίας καὶ τὴν ἐνωσιν αὐτῶν. Ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς ἀδυναμίας ἡμῶν εἰς ἐξήγησιν τῆς ἐνώσεως ταύτης συμπεραίνομεν, ὅτι ἔπλασεν ἡμᾶς Ὁ ἀπείρως σοφὸν καὶ ἰσχυρὸν καὶ ἀγαθόν· Ὁν, οὐπερ ἡ φύσις εἶναι εἰς ἡμᾶς ἀκατάληπτος, ἡ ὑπαρξις ὁμοῦ ἀναμφίβολος.

Γ'. Τέλος πάντων, ἡ ὑπαρξις τοῦ Θεοῦ ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῆς ὑπάρξεως τῶν ἄλλων ὄντων. Τὸ μέγεθος, καὶ τὸ κάλλος, καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια τῆς ἀπειρου ταύτης καὶ θαυμαστῆς μηχανῆς, ἡ ποικιλία, ἡ τάξις, καὶ ἡ ἀρμονία τοῦ ὅλου καὶ ἐκάστου τῶν μερῶν αὐτοῦ πρὸς ἄλληλα, θεβαιοῦσιν ἕκαστον λογικὸν καὶ αἰσθητικὸν ἄνθρωπον, ὅτι ταῦτα εἶναι ἔργα νοὸς ὑπερτάτου, πανσόφου, παναγάθου καὶ ἀπειροδυνάμου. Ἡ υπερθαύμαστος διαδοχὴ τῶν προϊόντων τῆς φύσεως, αἱ περίοδοι τῶν ἀστέρων, ἡ τακτικὴ περιφορὰ τῶν πλανητῶν περὶ τὸν ἥλιον, ἡ ἀνεξάντλητος γονιμότης τῆς γῆς, ἡ ἀπειρος ποικιλία τῶν φυτῶν, τὰ ἄνθη ταῦτα, τὰ τόσον λεπτά εἰς τὸ ὕψος αὐτῶν, τὰ τόσον ὠραῖα εἰς τὰ χρώματα, καὶ μυρία ἐξ αὐτῶν ἀρεστά εἰς τὴν ὄσφρησιν, καὶ ὠφέλιμα εἰς τὴν χρῆσιν· τὸ ἀπειρον τοῦτο πλῆθος τῶν ἐναερίων τῶν ἐπιγείων καὶ τῶν ἐνύδρων ζώων· τέλος πάντων, ὁ ἀξιοθαύμαστος σκόπιμος ὁργανισμὸς τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, καὶ τὰ ἐξαίσια χαρίσματα τῆς ψυχῆς, τὰ πάντα κηρύττουσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν ὑπαρξιν τοῦ Θεοῦ, τὰ πάντα μαρτυροῦσι τὴν δύναμιν, τὴν σοφίαν καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Δημιουργοῦ· τὰ πάντα βιάζουσιν αὐτὸν νὰ φωνάζῃ ἐκ θαμβος μετὰ τοῦ Προφήτου, « Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε! πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας. »

Ἐκ τῶν τριῶν τούτων ἀποδείξεων, ὡς καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν, συμπεραίνεται, ὅτι, ὅς τις ἀρνεῖται τὴν ὑπαρξιν τοῦ Θεοῦ, ἀρνεῖται ἑαυτόν,